

DÉLMAGYARORSZÁG

AZ MSZMP SZEGED VÁROSI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

A demokrácia iskolája

Divat szó, divat fogalom. Használják hívei belső meggyőződéssel, használják ellenfelei — anti-demokratikus gyakorlatok igazolására. Régi a példabeszéd a macskáról, aki az egerlyuk előtt szidalmazza a gyáva egeret, mert úgymond, annyi bátorsága sincs, hogy előbújva, nyíltan nyilvánítson véleményét. Nem divat *nem a demokrácia* hívének lenni napjainkban. De a reflexek, amelyek az emberekben munkálnak évezredek feudális hagyományokat őrző hazánkban, nem a demokrácia iskolájában rögződtek. Hanem azokban az osztálytermekben, melyeknek poszozs hagyományait annyian bírálják, mert az erősebb igaza mindig elnyomja a gyengéét, és a tanítói igazság sem a belátáson, sokkal inkább a tekintélyen alapul. Már ott, akkor, megketőződik az értékrend, hisz minden gyerek jól tudja, ki igazán tehetséges farsuk, s ki csupán a tanárok kedvence.

A valóságos és a vélt-elfogadott értékek közötti ellentét azután sem csökken az előmeneteli pozícióért folytatott küzdelemben, és ez csak tovább sarkítja, polarizálja az eltérő gondolkodásmódú emberek csoportjait. Hiszen ki ne tudná, hogy az ellenvéleményt nem kedvelő főnökök „jobb kezei” általában hasonló gondolkodásúak, s a belülről irányított, szükimondásra hajlamos egyéniségek nehéz kalváriát járnak, mire megtalálják a maguk helyét a társadalomban. Az a folyamat ugyanis, amelynek hatására tehetséges mérnökök, tanárok sokasága hagyja ott városát, szakmáját, s vezeti el őket a második gazdaságba lángosütőnek, fuvarozónak, vagy benzinkutasnak, nemcsak az anyagi megbecsülés hiányából adódik. A munkahelyek szorongató hangulatú belső légkörének — legyenek azok tervező intézetek, iskolák, vagy kutatóhelyek — éppen annyi szerepe van a „megfutamodásban”, mint a hó végén kézhez vett lapos borítéknak.

Társadalmunkban a teljesítmény szerepe mind meghatározóbb — ez sem új dolog. Am, a teljesítményelv *önmagában* még nem biztosította a valóságos és legjobb képességeket kibontakoztató munkának. Bizonyított erre a sztahanovista mozgalom számos vadhajtsa, az ötvenes években, amikor a demokrácia, vagy másképpen formázza a fogalmat, a kisebb és nagyobb társadalmi kontroll hiányában a rekordmunkaeredmények, éppen úgy nem hoztak létre valóságos értékeket, mint a tervszámok teljesítésére berendezkedő, s eladhatatlan terméktömeget gyártó „kiváló” üzemek.

A teljesítmény *valóságát* tehát részint a mérhetőség, részint a munkahelyi demokrácia szavatolhatja. Akar egyik, akár másik hiánya — csupán dűbábót rajzol a társadalmilag hasznos eredmények helyett. Hiszen egyszerű az esztalgályos esete, aki az adott munkadarabot gyorsan és kiváló minőségben készíti el. De mi legyen azokkal a főként értelmiségiekkel, akiknek munkája — azaz lelkiismeretessége, talantuma — csak igen nehezen mérhető, és akiknek teljesítményét éppen a differenciált munka szerinti bérezés elve alapján csaknem kizárólag a főnöki szubjektív ítéli meg? Példák sokasága hozható iskolákból, rendelő intézetekből és máshonnan, amelyekben a feszült belső közhangulat forrása éppen az a sajátos belső értékrend, mely elválasztja a szorgalmast a talpnyalótól, és az utóbbiakat helyezi a jutalmazási, fizetésemelési listák elére. Ezért aztán a helyüket nem lelő pályakezdő mérnökök, öltésgazdag közgazdászok, friss gondolkodású tanácsai dolgozók, lelkes sablonokon változtatni kívánó tanárok kihasználtsága jelenti azt a *belső tartalékokat*, amelynek felszabadítása a legtöbb hasznot hozná, ha a munkahelyeken az irányítás, a vezetés gyakorlatát a demokrácia frissítő szelei járhatnák át.

Ez a háttérre annak a gondolatnak, amelyet a pártkongresszus a következőképp fogalmazott meg: „Fejlődésünkkel együtt jár, hogy nő a magas fokú képzettséget igénylő szellemi munka jelentősége. Szellemi erőforrásaikkal ésszerűbben kell gazdálkodni, növelni kell az értelmiségi munka társadalmi megbecsülését, elő kell segíteni a közéleti aktivitásnak és alkotókészségnek nagyobb mérvű kibontakozását.”

A demokrácia lényege az érdekek egymásra épülése olyan rendszerré, amely a társadalom egészének jobbulását szolgálja. Mindennek alapja pedig az, hogy nemcsak joga, hanem kötelessége vezetőnek és — mily csúnya is a szó — vezetettnek egyaránt a vélemény szabad nyilvánítása, lett legyen akár kisebbségi vagy ellenvélemény is az. Hiszen attól, hogy az igazságot vagy annak megoly töredékét is, csak néhány ember vagy magános szószóló fogalmazza meg, attól még igaz lehet. Es ki az, aki nélkülözni tudná napjainkban a hasznos életre szóló igazságoknak akárcsak töredékét is? Erre utal az a nagyon pontos fogalmazású kongresszusi passzus is, amelyre remélhetőleg mind többen hivatkoznak majd az elkövetkezőkben: „Az érdekek egyeztetésének olyan módszerét és mechanizmusát kell kialakítani, amely felszűri hozzá az eltérő érdekeket, lehetővé teszi jobb összehangolástukat, egyben biztosítja a közérdek előbbségét.”

Nős, mindennek kibontakoztatása alkotja a demokrácia iskolájának házi feladatát napjainkban.

Pavlovits Miklós

Az elfeledett Rókus

Nemcsak lakni — élni

Rugdostuk a köveket, ha nem volt más dolgunk. Bámultuk a Pest felé billegő autókat, figyeltük, hogy rázza ki gépleküket az agyonkoptatott macskakő, megpróbáltuk elhinni, hogy valahol a világban úrhajókat építenek és embert lönek az éjbe. Találgattuk lassan gyarapodó ésszel — vajon itt miért nem moccan előre a világ?

Mert nem moccant. A templom, a kórház, a Marx tereen nyüzsgő diac, a Vasutas-pálya, a börtön, a konzervgyár, az eszetgyár, a gázgyár, a ruhagyár, az álmomásnál nyoszorógye forduló villamos gyerekkezelőnkben a világ teremtésétől éltek már, s hittük — így és itt pöffeszkedik mind ez a világ végezetéig. Legfőbb ledél testükről a vasolat (mert Rókuson akkoriban így diktálta a szokás), megroppan a tetőgerinc, és...

Nem lett és. Egyszer csak székházat telepítettek az Eszperantó utcába, négyemeletes bérház takarta el a világ elől a sörpalackozót, autóbussz-pályaudvar loott területet a piactól, tiszteletes munkásszállóra futotta a Délépnek. Rókus még mindig elhanyagolva, pusztulva kapaszkodott a belvároshoz, de mintha valami... Igen, valami mozdulna — bólogattak a Kossuth Lajos sugárút két oldalán.

Amikor pedig hatsós ut takarta itt el a macskaköveket, már biztosra vehettük — nem felejtették el Rókust, ide is szán a világ valamit a XX. századból.

Hogy hova tűntek a kövek? Nem tudom. En már régen rugdosom. Megtanul-

tam viszont bölcs könyvekből, hogy ezt a részt a XVIII. században még Ujváros néven említette egy jegyzőkönyv, s mai nevét a Szent Rókus kápolnáról kapta. S mirtha ma éppen azon dolgozom a város, hogy újra illo legyen az Ujváros titulus. A nyolevadas évek elején megkezdték Rókus I-es ütem építését (ez hivatalos név, és panel lakótelepet jelent). Nem sokkal később pedig már be is költöztek az első lakók a „spenóházakba” (ez nem hivatalos elnevezés, viszont találon szemlélteti az új épületek nem túl sikeres sorsát). S ahol egyszer elindul a dömpör, gyökeret ereszt a daru, már feltaroztathatatlan a fejlődés. Mire észbe kaptunk, már a Csengrádi sugárútig nyújtózott az új lakótelep — ez egyébként Rókus egyik batarállomása — iskola ABC, ahogy egy új részhez illik. Most pedig egy szép kerek szám következik: 3000 lakásba költöztek már be erre felé.

Elfeledett Rókus? Már nem hiszem. Pedig hitetgeti azért a Rókusi körút mellé telepített új világ. Az építők ugyanis valahova eltűntek (valahova? — Felsővárosra), s most találgathatunk: vajon mikor rakják már rendbe az új víztorny környékét, mikor egyenesítik ki mellette a körutat, mikor lehet végre az új Ilona utcába autóval is beállni, mikor épül fel az új és már nem barakk-ABC, mikor lesz végre egy vendéglő a 3000 lakáshoz? Mert ugyebár ennyi új otthonban akár 10 ezer ember is elfér. Mai városunk nyilvánító magyaros lendületünk idején egy ekkora település már címert faraghat magának. És mikor lesz orvosi rendelő, mikor apad el a sár, mikor nőnek a fák, sarjad a fű, tűnik el az építési törmelék, mikor...?

Kérdezni persze lehet. De van válasz is: az ezredfordulóig meglesz. Elkészült ugyanis Rókus távlati fejlesztési terve, amiben ilyen fogalmak kerültek — Ujrokus, R-2-es terület.

Ujrokus, a Rókusi körút városközponthoz közelítő oldalára kerül. A földgyaluk már dolgoznak is, csakányok temetik a hűtőházat, s ha minden igaz, az idén már alapoz a Délép, 1200 lakást álmodott ide a tervező, *Herényák Imre*. Azt is elmondta, hogy „az alapellátás minden tekintetben biztosított lesz”. Sőt! Új buszpályaudvart terveztek a Búvár lőhoz. Rossznyelvű rókusiak szerint egyelőre elég lenne az is, ha a régi leszakadt tetőszerkezetét végre a helyére billentnék. A Vértóhoz vendéglátó egység települ majd. Egyelőre erre semmilyen jel nem utal, s ki tudja, miért nem akar egy vállalkozó kedvű cég sem gyorsan szép haszonhoz jutni ezen a „szűz” területen. A városrész központja pedig a víztornyónál lesz. Az ittlakók azt mondják: egyelőre nyissák meg végre a drótkerítéssel lezárt kocsitűt.

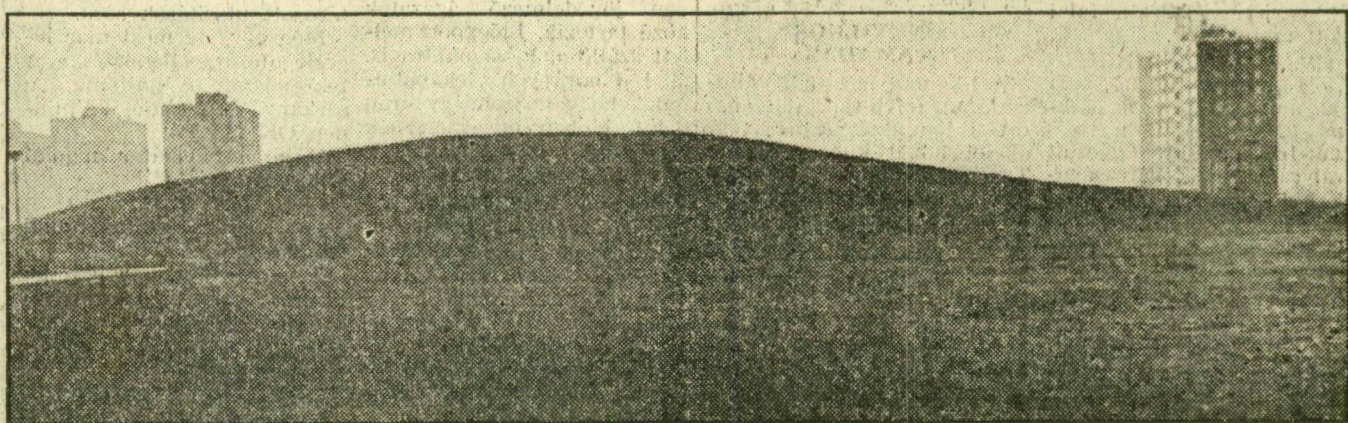
A felszerelés még nem is teljes. De azt hiszem, egyelőre elég, mert nem marad hely annak a bizonyos R-2-es területnek. Ezt a Kossuth Lajos sugárút — Rókusi körút — Puskás utca közötti vidékre szánják, 8—

900 lakással nyomul a Belváros felé. Ha ehhez ügyetlen vasárnap, itt Rókuson, a magánérosz építkezés, a 90-es évekre szép lesz a táj.

Volt egyszer egy vasárnap. Igazán hétköznapi, ünneptelen vasárnap, itt Rókuson. Tavaly ősszel. A két iskolában pedig — amit egyébként Rókusi II-es Számú Általános Iskolának hívnak, de így se szebb — színpadot emeltek, country zenés szórakoztatott, népművészeti sátrak kerültek, aszfaltra rajzolhatott a gyerkőc, s filmvetítés is szerepelt a programban. Hogy ki tudta ezt előre? Nagyon kevesen, pedig hirdette a plakát a „Rókusi vasárnapot”. Így aztán délelőtt inkább csak bámészkodott a nép, kerítés mellől dicsérte az ötletet. Majd mind többen jöttek, a gyerekek is kiismerték: itt még rohangálni is lehet. Mire elfáradt a Nap, hangulat is kerekedett a két falak környékén. Rókusi hangulat. Ujrokusi. Nem a panel hátrányairól trécseltek akkor, nem az elidegenedés, meg a betonridegség volt a téma, hanem, azt hiszem, sokan érezték — valahogy így kezdődik az új világ a kész paneltől búcsúzódó daruk nyomában.

Vasárnap volt. Egészen egyszerű vasárnap. S hogy mikor lesz legközelebb? Reméljük nemsokára. Mert itt senki nem ér rá kivárni az ezredfordulóra igért összkomfortot. Ma, most kell élni Rókuson. Elni, és nemcsak lakni. Ugye, ne magyarázzam el, mi a különbség.

Bátyi Zoltán

Nagy László képriportja